

Milan Vincetič

Blaž Lukan: *Neslišnost*.

Ljubljana: Cankarjeva založba (zbirka Poezija), 2005.

“Govorim neprestano o istem, o senci, / telesu, o srcu, samoti, o materi in bolečini, / o žalosti iz otroških oči, nič novega nimam / povedati, nič zanesljivega, nenehno iste // besede ponavljam, kot bi pritisnil na gumb / *copy* in ga ne bi nikdar več izpustil. A v istosti / je le neka razlika, kot pri Borgesovem piscu / *Don Kihota*, ne zgolj monotonija, je neko // kričanje, jecljanje, prvi vzdih in zadnji / izdih, komaj opazen odtенок časa, ki teče, / obraza, ki se spreminja, dan za dnem stara, // v istih besedah skoraj neznani novi pomeni, / fonemi jezika, ki ga še nihče ne pozna, niti / jaz sam, niti tisti, ki pritiska na *copy*,” prebiramo v pesmi z naslovom *Kot bi pritisnil na copy*, pesmi, ki bi jo lahko postavil na sam začetek zbirke in se začne s pomensko nasprotnim verzom “na novo začenjam, na novo odhajam” (*Odprem okno*).

Če namreč pazljiveje preberemo Lukanovo zbirko, ne moremo mimo ponavljajočih se, rekel bi skorajda stalnih besed, kot so telo, roka, dlan, obraz, senca ..., na katerih gradi svoje sonetizirane lirske izpovedi, nabite s plazmo prelivajočih se podob, ki si sledijo v sicer navideznem mirnem narativnem toku, v katerem pa je vselej zaznati klasični dramaturški lok. Lukan namreč zagradi pesem z uvodnim in končnim verzom – enjabementi mu bolj služijo za dovršeno zunanjo podobo kot za prave miselne preskoke – vmes pa naniza množico podob in prizorov, ponavadi likovnih ali filmskih, “ki so se nekje pod pragom zavesti pomešali s prav tako pozabljenimi sanjami”, kot zapiše Lucija Stepančič v lucidnem spremnem zapisu *Na robu neprostopa in nečasa*. Prav slednji filozofsko-pesniški kategoriji zapolnjujeta pesniške pokrajine Blaža Lukana, v katerih prvoosebni lirski subjekt, razpet in ujet med “sistolo in diastolo”, v pesmi z naslovom *Večerne otožnosti* pomenljivo zapiše: “... in ko se s hrbtom naslonim na deblo, / se zdi, da sva si tako bolj blizu, le da ono raste navzgor, / jaz navzdol, ono iz zemlje v nebo, jaz pa z neba nazaj v zemljo”. Zanimivo je, da ostaja tako tudi njegovo telo, ki se povečini oglašča kot “tuje, ne moje telo, (to) telo kot neko drugo bitje, ki živi življenje,

na katerega sam nima(m) vpliva", telo, ki ima vseeno "roko, ki piše" in zapisuje "slike pokrajine, (ki so) v resnici podoba trenutka, v katerem sanjam, da sem".

V resnici, in v to smer se večkrat nagnejo Lukanove refleksije, gre za večno tipanje po robu resničnega in fiktivnega, pesnik nam skozi iluzijo podob, ki se nenehno mešajo in prehajajo druga v drugo, naslikava svoj drugi obraz, za katerega ne bi mogel "nikdar zares reči: to sem jaz, jaz, Jaz, pisan z veliko ali izkričan" (*Obraz*, 2). Prav ta skušnjava dvojnosti, morda celo podvojenosti, ki marsikje zaigra na gibčno chagallovsko struno, pritrkava z večnim dvomom o tem, da je življenje, kot je zapisal v pesmi *Življenje je snov*, "nenehno tu in ga nenehno ni, (da) utripa / v tem prostoru, ki ga nekdo ogromen / diha, vdih, izdih, poln / trebuh sape, veter, nič, v notranjosti / pa silno bitje vesoljnega srca". In kdo je ta "nekdo ogromen"? Je to Bog, ki ga v svojem krhkem bivanju nenehno in nevedno materializiramo, da bi nam bil bližje, če že ne enak? Je "silno bitje vesoljnega srca", ki ga zaznavamo kot nemoč in prastrah prav tako odsev božjega, ki se prikriva izza "svetlih imen noči"? Morda.

Pesnik nam razgrne tisoče drobcev stanj in mirovanj, ob katerih se zavedamo, takó Lucija Stepančič, "da so resnično odločilni in dramatični prizori nadvse tihi". Tako smo priča jutranji vožnji po mestu, med katero se pred rdečim semaforjem zave minljivosti časa, ali sprehodom po svojem ali tujem mestu, ki pa postaja, kot Pariz v sanjah, "tisti kraj, kamor se iz noči v noč vrača(m) in od koder se le težko, vse težje zbudi(m)". Tako v pesmi z naslovom *Vprašanje o največjem*, ki govori o vožnji z avtomobilom, v katerem je "desna roka v ženinem naročju, otroka (pa) spita na zadnjem sedežu", postavi na koncu retorično vprašanje o tem, "ali je vendarle še kaj, kar je več od tega", torej od tega spokojnega družinskega prizora, ki pa se ne prelevi v zlizano idilo. V nasprotju s to mirnostjo nam prislika prizor z neke druge poti, ko ga "po obrazu z odsotno nežnostjo poboža dlan, odlepljena od njene roke, da čuti, kako ga na sredi te neskončne vožnje vase vzame koža, odvita s telesa kakor celofan z darila ali z neke davne pesmi"; občutek tujosti torej postaja vse bolj prisoten in neizbežen. Kot je neizbežno bleščavo mežikanje MTV-jevskega kanala, ki s svojo kakofonijo podira utrujenost sveta, slednji pa se, razpet v svoje končnosti, pomika k neslišnosti. Torej tja, od koder prisevajo kadri iz (kultnih) filmov in se prelivajo v barve, ki hote zabrisujejo obrise in navsezadnje tudi odtise, ki jih puščamo za sabo.

“In naj zveni še tako melanholično,” zapiše v pesmi *Rdeče in modro*, “ampak nebo je bilo nato temnomodro in sem se vanj potopil / tako kot dekle pri Kieslowskem, do modročrne in črne”. Torej v vablljivo temino in strah, v katera ponikata tako Orfej in Evridika kot Noémie, Sequel ali mnogo drugih, ki se zaman sprašujejo, “kakšna je zveza med kamnom in rastlino, med otokom in celino, med razdaljo in bližino”.

Ta vrata ostajajo odprta tudi v odnosu med moškim in žensko. Blaž Lukan pretanjeno, kot s potezo čopiča, priklicuje podobe ženske, ki diha nekje hkrati blizu in daleč, ženske, ki jo zaznava v spanju “utopljeno v globino sebe, utrujene noči” ali jo prepozna po besedah, ki dišijo po ljubezenskem klicu. “Vsadi vame listnato drevo, naj spomladi zacvetim / in jeseni vsa odpadem”, zapiše v drugi pesmi cikla *Njene besede*, že v naslednji, ki nosi naslov *Bil tišine*, pa se začuti tisočletna dilema, češ, “zakaj ne spregovoriva // končno vsak v svojem jeziku in si poveva, da morava enkrat za vselej / narazen, čeprav je najtežje iti narazen, kadar sploh nisi bil skupaj”. Seveda ne prebiramo le pesnikovi fascinaciji nad žensko čutnostjo in lepoto, ne, pesnik ju zna portretirati tudi z rahlim ironičnim naklonom (*Lastovica, Potopljeni kontinent ...*) ali tudi skozi prizmo “spomina na ljubezen, ki ravnokar sključena odhaja”.

Pesniška zbirka *Neslišnost* Blaža Lukana resda spregovori o “smrtni paniki sveta” (Lucija Stepančič), ki ga ne dojemamo z vsemi čuti, v njej se prelivajo mozaiki in blodnjaki, ki so hrupni od neslišnosti, kar drži za samo pesniško besedje in podobje, ki postaja prav zaradi zgoščenosti, natrpanosti in širokega verza proti koncu malce utrudljivo. Zbirka, ki jo je treba prebirati po drobcih, pesem po pesem, ter s premori, da ti dovolj na široko in vablljivo razpre svoj mrgoleči kozmos; treba je torej, vsaj jaz sem storil tako, za vsako potapljanje posebej globoko zajeti zrak.